

U S T A W A

z dnia 2 marca 1920 roku

o organizacji odbudowy technicznej wsi, miast i miasteczek.**DZIAŁ I.****Zasady ogólne.**

Art. 1. Oprócz pomocy finansowej, w myśl ustawy z dnia 18 lipca 1919 r. o pomocy państwowej na odbudowę gospodarstw zniszczonych lub uszkodzonych skutkiem wojny (Dz. Pr. № 63, poz. 368), udzieli Państwo poszkodowanym wymienionym w powołanej ustawie pomocy podług postanowień niniejszej ustawy.

Odbudowę przeprowadzać będą w zasadzie sami poszkodowani przy pomocy i kontroli Państwa.

DZIAŁ II.**Zakres technicznej pomocy państwowej.**

Art. 2. Zakres technicznej pomocy państwowej obejmować będzie:

- a) opracowywanie i opublikowanie wzorów normalnych zagrod, budynków mieszkalnych i gospodarczych, oraz urządzeń użyteczności publicznej, udzielanie bezpłatnej porady i pomocy technicznej przy wznoszeniu budowli, przy urządzeniach sanitarnych, a w pierwszym rzędzie przy budowie studzien, wodociągów i kanalizacji;
- b) organizowanie spółek, stowarzyszeń budowlanych, rzemieślniczo-wytwórczych i t. p. oraz udzielanie im wszelkiej pomocy, organizowanie kursów fachowych dla kształcenia personelu potrzebnego przy odbudowie przy uwzględnieniu poszczególnych zniszczonych okolic kraju;
- c) popieranie prywatnej inicjatywy w przemyśle budowlanym oraz udzielanie pomocy prywatnym przedsiębiorstwom, służącym do celów odbudowy;
- d) przygotowywanie i rozdział potrzebnych na budowę materiałów budowlanych przez:
 - 1) organizowanie składów materiałów budowlanych, prowadzenie takich zakładów we własnym zarządzie;
 - 2) organizowanie produkcji gotowych domów mieszkalnych i gospodarczych oraz mebli i sprzętów domowych;
 - 3) organizowanie i ułatwianie przewozu materiałów budowlanych wszelkimi środkami komunikacji;
- e) w wypadkach wyjątkowych budowę domów lub tymczasowych schronisk przez organy państwowe niniejszą ustawą do życia powołane.

DZIAŁ III.**Organizacja państwowych władz odbudowy.**

Art. 3. Technicznej pomocy przy odbudowie udzielać będzie Ministerstwo Robót Publicznych i podległe mu okręgowe Dyrekcje Robót Publicznych oraz powiatowe lub miejscowe biura odbudowy.

Art. 4. Naczelne kierownictwo i nadzór nad odbudową w rozumieniu tej ustawy należy do Ministerstwa Robót Publicznych.

Nadto do zakresu działania Ministerstwa należy:

- a) nakładanie na ludność w porozumieniu z właściwymi ministerstwami obowiązków, w art. 12 wymienionych,
- b) rozstrzyganie w ostatniej instancji odwołań od zarządzeń i orzeczeń władz administracyjnych II instancji.

Art. 5. Z wyjątkiem spraw, należących do zakresu działania Ministerstwa Robót Publicznych, oraz przekazanych poniżej w art. 7 biurom odbudowy, prowadzenie całokształtu akcji odbudowy należy do zakresu działania okręgowych Dyrekcji Robót Publicznych.

Okręgowe Dyrekcje Robót Publicznych rozstrzygać będą również zażalenia przeciw zarządzeniom biur odbudowy.

Art. 6. Powiatowe lub miejscowe biura odbudowy tworzone będą w miarę potrzeby przez Ministra Robót Publicznych na wniosek właściwych okręgowych Dyrekcji Robót Publicznych.

Art. 7. Do zakresu działania biur odbudowy należy w granicach niniejszej ustawy:

- a) współdziałanie z komisjami szacunkowymi, powołanymi do życia ustawą z dnia 10 maja 1919 r. (Dz. Pr. № 41, poz. 296) i z komisjami, zorganizowanymi na zasadzie art. 12 ustawy z dnia 18 lipca 1919 r. (Dz. Pr. № 63, poz. 368), oraz stwierdzanie i poświadczanie postępu robót celem uzyskania dalszych rat finansowej pomocy państwowej;
- b) nadzór techniczny nad wnoszeniem budowli i działalnością spółek budowlanych i stowarzyszeń, współdziałających przy odbudowie;
- c) udzielanie bezpłatnej porady i pomocy technicznej (dział C) przy wnoszeniu budowli i tworzeniu działek pod budowę;
- d) opinjowanie o projektach, które wymagają zatwierdzenia władz administracyjnych II instancji;
- e) przedkładanie wniosków o nakładanie na ludność obowiązków, przewidzianych w art. 12, oraz wniosków o wyłączenie nieruchomości dla celów odbudowy;
- f) zarządzanie państwowymi składami i wytwórniami materiałów budowlanych, oraz nadzór nad składami i wytwórniami prywatnymi, wspomaganymi przez Państwo;
- g) dysponowanie materiałami budowlanymi ze składów;
- h) organizowanie i ułatwianie przewozu materiałów budowlanych wszelkimi środkami komunikacyjnymi;
- i) przedkładanie sprawozdań okręgowym Dyrekcjom Robót Publicznych o zapotrzebowaniu przedmiotów dla celów odbudowy;
- k) wykonywanie wszelkich innych czynności, związanych z akcją odbudowy, a przekazanych biurom odbudowy do załatwienia przez okręgowe Dyrekcje Robót Publicznych.

Art. 8. Jako organy doradcze, utworzone zostaną przy udziale przedstawicieli społeczeństwa: przy Ministerstwie Robót Publicznych—Państwowa Rada Odbudowy, przy okręgowych Dyrekcjach Robót Publicznych—okręgowe Rady Odbudowy, przy powiatowych biurach odbudowy—powiatowe Rady Odbudowy, zaś w poszczególnych gminach w miarę potrzeby miejscowe Rady Odbudowy.

Ustrój i zakres działania powyższych Rad określą regulaminy, wydane przez Ministra Robót Publicznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

DZIAŁ IV.

A) O regulacji miast, miasteczek (osad) i zdrojowisk.

Art. 9. W zniszczonych przez wojnę miastach, miasteczkach (osadach) i zdrojowiskach można przystąpić do wzniesienia stałych budowli tylko na podstawie zatwierdzonego planu regulacyjnego.

Zarząd zniszczonego miasta, miasteczka (osady) lub zdrojowiska obowiązany jest przedłożyć plan regulacyjny w czasokresie, oznaczonym przez okręgową Dyрекcję Robót Publicznych.

W razie nieprzedłożenia planu regulacyjnego w terminie oznaczonym, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych na wniosek Ministerstwa Robót Publicznych może polecić sporządzenie takiego planu na koszt właściwej gminy.

Rozporządzenie wykonawcze określi, które miasta, miasteczka (osady) i zdrojowiska należy uważać za zniszczone w rozumieniu niniejszego artykułu.

Art. 10. W wyjątkowych wypadkach okręgowa Dyrekcja Robót Publicznych może przed zatwierdzeniem planu regulacyjnego udzielić zezwolenia na wnoszenie budowli stałych na terenie, podlegającym regulacji.

B) O wywłaszczeniu i przymusowych świadczeniach na cele odbudowy.

Art. 11. Na cele regulacji miast, miasteczek i zdrojowisk muszą być odstąpione potrzebne grunta i inne nieruchomości, urzędnienia i zakłady. Również muszą być odstąpione grunta, potrzebne pod budowę państwowych wytwórni materiałów budowlanych.

Podanie o wywłaszczenie wnosić ma powiatowe Biuro Odbudowy przy dołączeniu planów, zatwierdzonych przez okręgową Dyrekcję, względnie Ministerstwo Robót Publicznych, do władzy administracyjnej I instancji, która po przeprowadzenia dochodzenia przy udziale właścicieli nieruchomości, tudzież rzeczoznawców, wyda orzeczenie o potrzebie, przedmiocie i rozciągłości wywłaszczenia. Orzeczenie to ma oznaczyć także wysokość odszkodowania.

Każda z obu stron, jeżeli się czuje pokrzywdzona co do wysokości odszkodowania, może w terminie 3-miesięcznym żądać u właściwego sądu oznaczenia odszkodowania.

Wykonaniu orzeczenia nie można jednak przeszkadzać, skoro oznaczona przez władzę administracyjną kwota odszkodowania została sądownie złożoną.

Art. 12. Upoważnia się Ministra Robót Publicznych do nakładania na ludność w porozumieniu z właściwymi ministrami obowiązku odstępowania dla celów odbudowy praw własności lub użytkowania ruchomości, jakoteż środków przewozowych, oraz praw użytkowania na nieruchomościach, potrzebnych do przeprowadzenia lub ułatwienia odbudowy.

Przymusowe świadczenia nie mogą być stosowane do nieruchomości i ruchomości, należących do zakładów przemysłowych czynnych, lub uruchamiających się. Jeżeli jednak zostanie stwierdzone, że wytwory zakładów przemysłowych są przechowywane w celach spekulacji i osiągnięcia nadmiernych zysków, wytwory te mogą być przedmiotem przymusowego świadczenia.

Wszystkie powyższe świadczenia rzeczowe, jak również związane z nimi świadczenia osobiste będą wynagradzane.

Art. 13. Na wezwanie Ministra Robót Publicznych wszystkie osoby fizyczne i prawne obowiązane są podać w przepisany termin ilość be-

dających w ich posiadaniu przedmiotów, potrzebnych do odbudowy, oraz wskazać miejsce, gdzie się te przedmioty znajdują. W wezwaniu tem powinny być wymienione: a) kategorie osób, podlegających wezwaniu, b) materiały, podlegające zgłoszeniu, c) ilości materiałów, wolne od zgłoszeń.

Art. 14. Jeżeli Biuro Odbudowy nie będzie mogło w drodze umowy dobrowolnej nabyć lub objąć w użytkowanie zgłoszonych przedmiotów, zwróci się z wnioskiem o wydanie orzeczenia o przymusowym świadczeniu do właściwej władzy administracyjnej II instancji, a do czasu utworzenia takiej władzy—do okręgowej Dyrekcji Robót Publicznych.

Art. 15. Wynagrodzenie za świadczenia na odbudowę wypłacane będą po cenach, ustalonych przez okręgowe Dyrekcje Robót Publicznych na podstawie opinii, wydanych przez znawców i właściwe organizacje zawodowe.

Art. 16. Osoby zainteresowane, niezadawające się wynagrodzeniem oznaczonym prawomocnym orzeczeniem władzy administracyjnej II instancji, mogą żądać ustalenia ceny w drodze postępowania sądowego. Niezależnie od skierowania sprawy na drogę sądową, organy odbudowy mogą zająć przedmioty dla odbudowy, objęte orzeczeniem o przymusowym świadczeniu, składając kwotę, oznaczoną w myśl art. 15, do depozytu sądowego do dyspozycji właściciela zajętych przedmiotów z uwzględnieniem praw osób trzecich.

Art. 17. Kto bez ważnej przyczyny nie złoży w terminie przepisany zgłoszenia, w art. 13 przewidzianego, lub złoży je niezgodnie ze stanem istotnym, albo zbędzie lub ukryje przedmioty, co do których wydano orzeczenie o przymusowym świadczeniu, ulegnie na wniosek właściwych organów odbudowy w drodze administracyjnej karze aresztu do 3 miesięcy i grzywnie do stu tysięcy marek na rzecz Skarbu Państwa albo jednej z tych dwóch kar.

W razie niepożności ściągnięcia grzywny z majątku ruchomego następuje zamiana grzywny na karę aresztu, nie dłuższą jednak, niż 3 miesiące.

C) O utworzeniu racjonalnych działek budowlanych.

Art. 18. Przy odbudowie wsi, miast i miasteczek (osad) i zdrojowisk należy dążyć do racjonalnego zabudowania.

Działalność ta obejmuje:

- a) racjonalne uregulowanie kształtu poszczególnych działek bez zmiany ich obszaru i wartości;
- b) tworzenie działek powiększonych przez wcielenie do nich działek mniejszych lub części działek, gdy odrębne zabudowanie jednych i drugich nie odpowiadałoby wymaganiom zdrowotności, bezpieczeństwa albo względom gospodarczym i estetycznym, lub gdy tego wymagają względy sanacji bloków budowlanych, realizacja planów regulacyjnych lub inny interes publiczny;
- c) łączenie kilku działek, należących do jednego właściciela. Środki te w razie potrzeby mogą być stosowane łącznie, przy czem działki mogą uleść przełożeniu.

Art. 19. W razie regulacji kształtu dwóch sąsiednich działek bez zmiany w ich obszarze (art. 18 a), odpada wszelkie wyrównywanie rzekomych strat tak dla właścicieli, jak i dla wierzycieli hipotecznych; prawa, obciążające dołączoną część, gasną, natomiast rozciągają się na nie prawa, obciążające działkę, do której zostały przyłączone.

Art. 20. O tem, komu ma przypaść własność działki powiększonej przez zastosowanie art. 18-b decydują kolejno:

- 1) ugoda stron,
- 2) wzgląd na zabezpieczenie możności odbudowania się w tym samym bloku, oraz na stosunki gospodarcze,
- 3) los.

Uregulowanie ciężarów hipotecznych, obciążających wcieloną działkę, pozostawia się w pierwszej linii ugodzie stron interesowanych. W braku takiej ugody suma wynagrodzenia, jaka przypadnie za wcieloną działkę lub jej część, stanowić będzie sumę rozdziałową, która w pierwszym rzędzie przeznaczona jest na zaspokojenie wierzycieli.

Jeśli suma rozdziałowa na zaspokojenie wierzycieli nie wystarcza, stosować należy analogiczne przepisy ustaw obowiązujących o rozdziale ceny kupna za nieruchomości przymusowo sprzedane.

Art. 21. W wypadku, przewidzianym przez art. 18 c), ciężary hipoteczne, obciążające działki poszczególne jednego właściciela, przenosi się z urzędu na nowo powstałą działkę, jeżeli poprzednie działki, z których powstała nowa działka, były jednakowo obciążone; w razie niejednakowego obciążenia porządek ciężarów ustala się w drodze dobrowolnego porozumienia się wierzycieli i właściciela; w braku porozumienia muszą wierzyciele przyjąć bez wypowiedzenia i bez odszkodowania spłatę wierzytelności w każdej chwili, poczynając od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o złączeniu.]]

Art. 22. Jeżeli w miejsce jednej działki przydzielono właścicielowi inną działkę, prawa, na działkach tych ciążyące, przechodzą z dawnej działki na nową. Jeżeli działki te są różnej wartości, płaci ten, kto na zamianie zyskuje, wynagrodzenie, które przewidziane jest w pierwszej linii na zaspokojenie wierzycieli dawnej działki. 4

Art. 23. We wszystkich powyższych wypadkach służebności, które stały się bezprzedmiotowe, gasną bez wynagrodzenia.

Służebności, potrzebne dla racjonalnego zabudowania, mają być ustanowione z urzędu za wynagrodzeniem lub bez wynagrodzenia. 5

Art. 24. Oznaczenie miejscowości, w których przepisy art. 18 mają być stosowane, określenie granic poszczególnych obszarów (bloków), w obrębie których przepisane czynności mają być przeprowadzone, oraz zarządzenie dochodzenia należy do władzy administracyjnej II instancji na wniosek organów I instancji Ministerstwa Robót Publicznych.

Art. 25. Z chwilą ogłoszenia zarządzenia, dokonanego według art. 24, odnośne dobra nieruchomości nie mogą być zbywane ani obciążane. Zakaz ten na zlecenie właściwej władzy winien być wniesiony do wykazu hipotecznego. Poszczególne nieruchomości mogą być z pod tego zakazu zwolnione. Po osiągnięciu celu (art. 18) ta sama władza zarządzi wykreślenie wpisów.

Art. 26. Organy I instancji Ministerstwa Robót Publicznych występują z wnioskami w myśl powyższych przepisów z urzędu lub na prośbę osób zainteresowanych.

Art. 27. Właściciele nieruchomości, życzący sobie przeprowadzenia czynności, w art. 18 wymienionych, winni wnieść prośbę pisemnie lub ustnie do Biura Odbudowy i wyłuszczyć w niej przyczynę i potrzebę żądanej czynności.

Art. 28. Do przeprowadzenia potrzebnych dochodzeń oraz przygotowania wniosków w przedmiocie dokonania czynności, w art. 18 wymienionych, jakoteż dla wykonania orzeczeń i zleceń władz powoływane będą komisje w następującym składzie.

Jako przewodniczący, sędzia, przez prezesa sądu okręgowego wyznaczony, jako członkowie: przedstawiciel Ministerstwa Robót Publicznych, komisarz ziemski oraz wójt gminy lub prezydent miasta, względnie ich zastępcy. Komisje na zewnątrz reprezentuje przewodniczący.

Art. 29. Komisja ma obowiązek:

- 1) wygotować projekt czynności, w art. 18 wymienionych oraz stosowne plany;
- 2) zebrać spis osób zainteresowanych i ich adresy;
- 3) zebrać wszelkie potrzebne dowody i dokumenty,
- 4) przeprowadzić w miarę możliwości ugodę stron,
- 5) przedłożyć wnioski co do wysokości wynagrodzenia za zniesione lub ustanowione prawa,
- 6) przedłożyć wnioski w przedmiocie określenia kosztów postępowania i sposobu ich rozłożenia na strony zainteresowane,
- 7) wykonywać zarządzenia i decyzje władz odbudowy,

Komisja ma prawo:

- 1) wzywać strony oraz żądać ustanowienia kuratora dla nieobecnych,
- 2) wzywać znawców,
- 3) zarządzać wniesienie stosownych wniosków do ksiąg hipotecznych,
- 4) żądać odpisów aktów i dokumentów od urzędu hipotecznego,
- 5) żądać właściwego współdziałania od władz administracyjnych, urzędów i sądów.

Ugody stron, spisane w formie protokołów, opatrzonych ich podpisaniami, mają moc ugody sądowej.

Art. 30. Komisja po zakończeniu dochodzenia przedkłada akta władzy administracyjnej II instancji.

Odnosna władza zatwierdza przedłożoną jej ugodę stron; w razie, gdy uzna ugodę za nieodpowiadającą celem odbudowy lub w braku ugody, wydaje orzeczenie o potrzebie, przedmiocie i rozmiarze zmian w działkach budowlanych (art. 18), orzeka zarazem o zniesieniu i ustanowieniu służebności, o wysokości wynagrodzenia za odjęte działki lub ich części i za zlikwidowane i ustanowione prawa, oraz o wysokości i rozkładzie kosztów dochodzenia komisijnego.

Orzeczenie to może być zaskarżone w drodze sądowej tylko w wypadkach, w art. 33 przewidzianych.

Art. 31. Koszta komisyjnych dochodzeń w sprawie tworzenia racjonalnych działek budowlanych (art. 18) ponoszą interesowani, których działki zostały zregulowane, a to w stosunku do obszaru zregulowanych działek.

Art. 32. Od orzeczeń władz administracyjnych II instancji niema odwołania.

Art. 33. Spory o wysokość wynagrodzenia za odjęte pod budowę działki lub ich części, oraz za zlikwidowane lub ustanowione prawa należą do właściwości sądów.

Spory te nie wstrzymują postępowania przy tworzeniu działek budowlanych.

Art. 34. Władza administracyjna II instancji wnosi wierzytelny odpis orzeczenia po prawomocności wraz z kopją planu geometrycznego, przedstawiającego dawny i nowy stan, tudzież ugody stron stwierdzone protoku-

larnie w myśl ustępu ostatniego art. 29 do właściwego sądu (wydziału) hipotecznego.

Jeżeli orzeczenie nie zgadzą się z księgą hipoteczną lub okaże się niedokładnym albo niejasnym, winna władza administracyjna wskazane jej przez sąd (wydział) hipoteczny uzupełnienia i sprostowania przeprowadzić.

Celem usunięcia braków i usterek może sąd (wydział) hipoteczny zażądać także bezpośrednio od stron wyjaśnień i uzupełnień.

Po usunięciu braków i stwierdzeniu, czy oznaczone w orzeczeniu wynagrodzenia zapłacono lub do sądu złożono, zarządza sąd (wydział) hipoteczny wpis do księgi hipotecznej zmian, spowodowanych orzeczeniem.

Minister Sprawiedliwości może wydać w drodze rozporządzenia dalsze przepisy o przeprowadzeniu w księdze hipotecznej zmian, wywołanych odbudową.

DZIAŁ V.

Postanowienia końcowe.

Art. 35. Podania przedkładane władzom i urzędom odbudowy przez bezpośrednio zainteresowane osoby fizyczne i prawne w sprawach technicznej pomocy przy odbudowie oraz w przedmiocie przymusowych świadczeń i wywłaszczenia na cele odbudowy, tudzież w sprawach regulacji działek budowlanych, jak również dokumenty i pisma, sporządzone w tychże sprawach, zwolnione są od opłat stemplowych.

Do innych podań, pism, dokumentów i umów mają zastosowanie ogólnie obowiązujące ustawy stemplowe oraz ulgi i uwolnienia, w nich przewidziane.

Art. 36. Na wykonanie niniejszej ustawy wstawiane będą do budżetu Ministerstwa Robót Publicznych odpowiednie kredyty w każdym okresie budżetowym.

Art. 37. Ustawa niniejsza obowiązuje od dnia ogłoszenia w b. zaborach rosyjskim i austriackim.

Upoważnia się Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w porozumieniu z Ministrem Robót Publicznych do rozciągnięcia zastosowania tej ustawy na obszary b. Dzielnicy Pruskiej.

Art. 38. Rozporządzenie General-Gubernatorstwa Warszawskiego z dn. 1 listopada 1916 r. (Dziennik Rozporządzeń Gen. Gub. Nr. 56 poz. 211) w przedmiocie komasacji gruntów dla miasta Kalisza zostaje w mocy.

Art. 39. Ustawa z dnia 28 lutego 1919 r. (Dz. Pr. Nr. 20, poz. 229) w przedmiocie zaopatrzenia ludności w drzewo budulcowe i opałowe pozostaje w mocy aż do odwołania.

Art. 40. Wykonanie ustawy niniejszej poleca się Ministrowi Robót Publicznych w porozumieniu z właściwymi ministrami.

Marszałek:

Trąpczyński

Prezydent Ministrów:

L. Skulski

Minister Robót Publicznych:

Kędzior